

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 40

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 40. — Рівне: РДГУ, 2008. — 176 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем виховання і розвитку особистості в контексті реалізації ідей А.С. Макаренка на сучасному етапі реформування освіти, а також з теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31.10.2008р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

Педагогічне мислення викладача вищої школи в контексті формування інформаційно-технологічних компетентностей студентів передбачає інноваційні підходи, методологічні, філософські та психологічні аспекти їх формування.

В педагогічній системі А.С.Макаренка ми не знаходимо категорії „компетентність” але вся його діяльність була спрямована на формування того, що ми зараз виділяємо як ключові життєві компетентності особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової і загальноосвітньої школи. Газ. „Освіта України”. – від 14 січня 2004 р.
2. Життєва компетентність особистості: Науково-методичний посібник / За ред.Л.В. Сохань, У.Г. Єрмакова, Г.М. Несен. – К.: Богдана, 2003.
3. Клепко С.Ф. Компетенізація освіти: Обмеження і перспективи. – Постметодика. – № 1(59), 2005.
4. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти // Стратегія реформування освіти в Україні. Рекомендації з освітньої політики. – К., 2003
5. Павлютенков Є.М. Модель компетентнісного випускника школи // Управління школою. – № 28-29, 2005.
6. Родигіна І.В. Модель компетентнісно спарованого педагогічного процесу// Моделі компетентного випускника 12-річної школи: сутність, пріоритети, пошуки відповідей на виклики ХХІ століття: Матеріали Всеукраїнської науково-пошукової конференції, 16-17 травня 2007 року. – Донецьк, 2007. – 528 с.

Резюме. В статье освещаются некоторые аспекты формирования информационно-технологических компетентностей студентов, отображаются особенности их формирования в практике высшей школы, представляется модель методической системы.

Ключевые слова: педагогическое мышление, ключевые жизненные компетентности, информационно-технологические компетентности, ценностные ориентации, этапы формирования, модель методической системы.

The summary. Special aspects of information technological students' competences have been determined in the article, the peculiarities of their formation in higher education practice are defined and methodic system model is worked out.

Key words: pedagogical thinking, key life competences, information technological competences, value orientation, formation stages, methodic system model.

Одержано редакцією 15.03.2008.

УДК: 371 (091) (477)

Л.В. ТИМОЩУК

ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ ЕМОЦІЙНО-ЧУТТЄВОГО СТАВЛЕННЯ ДО СВІТУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ А. С. МАКАРЕНКА

Резюме. У статті розглядається питання формування досвіду емоційно-чуттєвого ставлення до світу як одного з нетрадиційних компонентів змісту освіти. Аналізуються значення та шляхи формування досвіду емоційно – чуттєвого ставлення до світу у педагогічній системі А. С. Макаренка.

Ключові слова: нетрадиційний компонент освіти, досвід емоційно-чуттєвого ставлення до світу, цілісний розвиток особистості.

Зглобалізований світ нерідко спричиняє формування технократичного мислення, відірваного від емоційної присутності, що не лише збіднює духовний світ особистості, а й негативно впливає на рівень її професіоналізму. Завданням сучасної школи є виховання культури людських почуттів, які є основою для формування світогляду, духовності, системи цінностей підростаючого покоління. Проте це неможливо без засвоєння поряд з „традиційними” компонентами змісту освіти – знаннями, вміннями, навичками – компонентів „нетрадиційних”, таких як досвід емоційно-чуттєвого ставлення до світу та досвід творчої діяльності. Чуттєве пізнання є складною синтетичною єдністю відчуттів, сприймання, уявлень, емоцій, які в той же час нерозривно пов’язані з розумовою діяльністю людини. Неможливо виховати гармонійно розвинену особистість, нехтуючи хоча б одним із названих компонентів змісту освіти. „Лінійний, позбавлений емоційності навчальний процес породжує нерозуміння учнями нового навчального матеріалу, зниження темпу його запам’ятовування, швидке забування” [5, 320]. Підготовка учня в умовах емоційної присутності спонукає до розкриття усіх його позитивних властивостей, різноманітних сторін його обдарованості, але лише за умов наявності розвинутої духовної основи. Духовність є першоосновою у визначенні мети і змісту освіти.

Важливою у сучасній школі в процесі гуманізації навчально-виховного процесу постає проблема людського самопізнання нерелігійними засобами, а звідси і проблема формування досвіду емоційно-чуттєвого ставлення до світу, за умов належного засвоєння якого, зростатиме не лише ефективність навчального процесу, а й відбуватиметься цілісний розвиток особистості. Над розв’язанням цієї проблеми в свій час працювали і продовжують дослідження Л. Гегечкорі, Г. Китайгородська, І. Лернер, Г. Лозанов,

В. Петрусинський, В. Помагайба, С. Пальчевський, яким створено сугестопедичну навчальну модель ХЕТвОД, яка „закладає у свою основу розвиток образотворення в умовах естетичного спілкування, емоційного співпереживання” [6, 173].

Психологічну роль емоції як провідника у процесі передачі знань важко переоцінити. У будь-яких актах пізнання проявляється афективна чутливість, емоційний тон відчуттів. Вплив емоції на інтелектуальні процеси здійснюється через забарвлення відображувального змісту, який нами відчувається, мислиться. Особистість формується як через інтелектуальні, так і через емоційні процеси. В емоціях через переживання пізнається значущість (недоліки чи переваги) предметів довкілля. Емоції – це специфічна форма взаємодії людини з навколишнім середовищем, спрямована на пізнання світу та своє місце в ньому через саму себе. Об’єктивація емоційних переживань відбувається в чуттєво-предметній діяльності, реальних формах спілкування і в самій свідомості людини. Зміст і характер афективних проявів може змінюватися під впливом виховання та самовиховання. Емоції та почуття становлять два види специфічних проявів афективної сфери особистості, пов’язаних з переживанням ставлення її до навколишнього середовища, інших людей, самої себе. “Афективна сфера – від потягів через емоції й почуття до волі – бере участь у самотворенні особистості, визначенні її життєвого шляху. Але цей вплив не прямий, а опосередкований діяльністю особистості, що розкривається у її вчинках, виявляючись у станах, що їх переживає особистість” [7, 372].

Російський академік Б. М. Неменський вказував на те, що людська чуттєвість не передається через знання чи навпаки, а “...виникає як один із основних і рівноправних методів пізнання, шлях освоєння змісту через його переживання...” [4, 103], тобто за принципом емоційності. Дидактичний принцип емоційності в навчанні, необхідність застосування якого обґрунтував першим вітчизняний дидакт В. І. Помагайба, разом з принципом художності, забезпечує передачу особистісних смислів учителя учням, перетворення внесених у свідомість вихованців ідей та уявлень у стереотипи, формування образів на художньо – естетичній основі. Дуже важливий емоційно-логічний баланс в процесі сприйняття навчального матеріалу, що сприятиме тривалому і міцному запам’ятовуванню.

Проблема формування досвіду емоційно-чуттєвого ставлення до світу займає чільне місце у педагогічній спадщині А. С. Макаренка і заслуговує вивчення з огляду на одне з основних завдань сучасної школи – виховання культури людських почуттів, які є основою для формування світогляду, духовності, системи цінностей підростаючого покоління. Таким чином, ціллю статті є аналіз значення та шляхів формування досвіду емоційно – чуттєвого ставлення до світу у педагогічній системі А. С. Макаренка.

Одним із головних висновків у галузі психології дитинства, отрочтва і юнацтва, якого дійшов А. С. Макаренко, було визнання емоційної глибини і багатогранності духовного життя дитини, підлітка, юнака. Його міркування не є догмою, вони лише свідчать, що він “на зорі свого становлення як педагога розв’язував ті проблеми, які є актуальними і на сьогоднішній день” [1, 125]. Психолого – педагогічне вивчення учнів – вихідний етап у процесі формування особистості учня, невід’ємна його ланка. А. С. Макаренко завжди був його прихильником. Педагог спонукав до вивчення і пошуку гарного в дитині, до опори на позитивне. Опора на позитивне в дитині – це не лише вивчення її позитивних якостей і опора на них, це насамперед формування позитивного досвіду і опора на цей досвід у процесі організації різнопланової діяльності школярів. Антон Семенович завжди був у пошуку нових шляхів виховної роботи, про що свідчить його теоретична праця з педагогіки “Лекції про виховання дітей”, яка є оригінальною, викінчено педагогічною системою.

Насамперед А. С. Макаренко цінував оригінальність, він вважав кожную людину неповторною, умів бачити в кожній людині її особливе, притаманне лише їй. Він бачив у кожному зі своїх вихованців не правопорушників, а людей з великими творчими силами, лише покалічених обставинами, які несприятливо склалися для них. Життя різноманітне, тому видатний педагог радив до кожного випадку підходити не з готовим рецептом, а з творчим застосуванням принципів, основ його системи. Наявність у кожної людини позитивних рис, на думку А. С. Макаренка, лише вимагає вміння розбуркати й розвинути їх.

Один із принципів педагогічної системи А. С. Макаренка – це його “система перспективних ліній”, за якою “виховати людину – означає виховати в ній перспективні шляхи, на яких лежить його завтрашня радість”, тобто в людини повинна бути мета, до якої вона буде прагнути, докладати зусиль, і в цьому процесі буде здобувати досвід ставлення до світу, як пізнавальний, так і емоційно – чуттєвий.

Одним із головних постулатів педагогічної системи А. С. Макаренка є виховання в колективі почуття обов’язку, честі, гідності людини. Це можливо лише на авторитеті педагога, який ґрунтується на довірі та любові дітей, звідси “принцип паралельного впливу”.

Виховання в праці теж необхідна складова виховного процесу за умови перетворення праці на творчий, радісний і свідомий процес. Надзвичайно важливими є виховання дисципліни, обов’язку і честі. “Серед проблем найпершоряднішого значення стоїть проблема виховання волі, мужності, цілеспрямованості” [3, 38], тих рис, яких так не вистачає сучасному підростаючому поколінню.

У педагогічній праці “Не може бути” розкрито логіку і основні принципи організації виховного процесу, у якому застосовується “метод вибуху”. А. С. Макаренко переконливо доводить, що “діти – це живе життя, і життя прекрасне, і тому треба ставитися до них, як до товаришів і громадян, треба бачити й шанувати їхні права та обов’язки, право на радість та обов’язок відповідальності” [3, 51]. Під впливом сильного емоційного враження у вихованні дітей досягається результат вартіший від довгих словесних настанов.

А. С. Макаренко вказував на необхідність проектування педагогом хорошого в кожній окремо взятій людині і лише тоді виховання певної позитивної риси характеру. “Я бачив, як не важко людині допомогти, якщо підходити до неї без пози й “щільно”, та скільки трагедій виникає в житті тільки тому, що “нема людини” [3, 58]. Надзвичайно важливим виховним моментом є досвід, адже “ніщо так не вчить людину, як досвід” [3, 69], саме він допомагає людині дисциплінуватися, тобто робити неприємне для себе з приємністю. Роль найвищої нагороди, яка можлива в багатому на емоції, в багатому на почуття, на високі моральні якості та на пошану до себе колективу – подяка в наказі перед строем (за А. С. Макаренко) - має значно вищий ефект емоційного досвіду, ніж матеріальне заохочення.

На думку Макаренка педагогічна майстерність виховника розкривається тоді, коли “кожен його рух виховує” [3, 111]. Виняткову увагу Антон Семенович приділяв культурі поведінки вчителя, виховника і не припускав, щоб вони були похмурими, роздратованими, примхливими, хотів повного порядку в костюмах, зачісці, взутті. Не може бути добрим виховником той, хто не володіє мімікою, не може надати обличчю потрібного виразу або стримати свого настрою. Виховник повинен уміти організувати, ходити, жартувати, бути веселим і водночас, коли потрібно, сердитим. Постановка голосу, пози, володіння своїм настроєм та ін. – важливі складові виховної техніки. Вихованець сприймає душу виховника та його думки не тому, що знає, що робиться у нього на душі, а тому, що бачить і чує його, а, отже, переймає досвід емоційного ставлення до людини, до колективу, до світу. Чіткість у праці, точність виконання режиму, знання своїх обов'язків, роботу кожного вихователя зокрема і всього колективу в цілому він порівнював з грою артистів на сцені. Коли ми естетично насолоджуємося переконливою грою актора, то вихованець споглядає за діями виховника, який не грає, а вже виховує, будучи водночас актором.

В жодному разі виховник не повинен домагатися любові своїх вихованців, вона може прийти лише незалежно від зусиль виховника.

Величезного значення А. С. Макаренко надавав зовнішньому вигляду педагога. Вказував на те, щоб у колективі педагоги були людьми емоційними. “Я не уявляю собі колективу, що складався б з похмурих людей. Повинен бути хоч один весельчак, хоч один дотепник” [3, 114]. Антон Семенович вважав першою відмінною ознакою стилю колективу “мажор”, де наперед висувуються “постійна бадьорість, ніяких похмурих облич, ніяких скривлених облич, повсякчасна готовність діяти, райдужний настрій, мажорний, веселий, бадьорий настрій!” [3, 138]. Необхідність виховувати почуття власної гідності, прищеплення вміння стримувати себе надають поведінці оформленого характеру, що є ознакою більш високої культури, а, отже, естетику А.С. Макаренко розглядає як фактор, “що сам по собі виховує” [3, 142]. Проте Антон Семенович вказував на відмінність гарного життя дорослих та дітей: “Діти мають своєрідну емоціональність, свою виразність духовних рухів” [3, 142]. Недарма кажуть “вустами дитини говорить істина”, тобто дитина щира в своєму ставленні до інших людей і світу. І завдання вихователя розвинути, а не знищити в дитині цю природно щирість емоційного ставлення до світу.

А. С. Макаренко був надзвичайно широкою душою людиною, чого вимагав і від своїх колег: “Я ніколи не дозволяв собі мати сумне обличчя, ... з другого боку, я повинен уміти розгніватися” [3, 143]. Він не визнавав людей інертних і посередніх навіть у виявах особистих емоцій, не визнавав “рівного голосу” у спілкуванні. Антон Семенович вимагав від виховників високих моральних якостей, насамперед, любові і відданості своїй справі. Він не терпів казенщини, схилявся перед людьми, які працювали з вогником, вкладаючи свою душу, всього себе у справу. А. С. Макаренко основним вважав у діяльності педагога – пробуджувати у вихованців інтерес і любов до знань; вчити думати, шукати, створювати; розуміти інтереси колективу, дружно жити і трудитися. “Тільки той, хто не забрав із собою у довге життя ніякого запасу тепла, той добре знає, як інколи холодно стає на світі, тільки той зрозуміє, як це дорого коштує – турбота і ласка» [2, 72].

А.С. Макаренко у процесі виховання дбав не лише про те, щоб людина стала прекрасним працівником та добрим громадянином, а була щасливою людиною. Він вважав, що навчити людину бути щасливою не можна, але виховати її так, щоб вона була щасливою, - можна. Тобто, на скільки позитивно, раціонально і повно сформується досвід емоційно – чуттєвого ставлення до світу у дитини, на стільки емоційно наповненішим буде її подальше доросле життя.

Отже, в педагогічному досвіді А.С. Макаренка як результаті персонального мислення, що ґрунтується на методологічному, теоретичному та організаційно-методичному рівнях, ми знаходимо безцінні зерна педагогічного мислення, які в контексті сучасної педагогічної науки і практики, проростають і не втрачають своєї ваги, а навпаки залишаються актуальними в педагогічному процесі. Видатний педагог на початку ХХ століття робив спроби, і не безуспішні, розв'язувати завдання, поставлені перед освітою та педагогікою їх сучасною філософією початку ХХІ століття. Педагогічна спадщина А.С.Макаренка, зокрема питання формування емоційно-чуттєвого ставлення до світу, потребує подальшого вивчення і переосмислення під кутом зору тенденцій розвитку сучасної педагогіки. Його педагогічна система залишається невичерпним джерелом педагогічних ідей, які в сучасній інтерпретації зберігають свою вагомість для вчителів та виховників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенчук С. Г. Педагогічна технологія А. С. Макаренка і сучасність. – Рівне: РДГУ, 2001. – 352 с.
2. Карпенчук С. Г., Окса М. М. На зорі макаренкознавства: [Монографія] – Мелітополь, 2001. – 96 с.
3. Макаренко А. С. Вибрані педагогічні твори: Статті, лекції, виступи. – К.: Радянська школа, 1947. – 282 с.

4. Неменский Б. М. Пути очеловечения школы //Новое педагогическое мышление /Под ред. А. В. Петровского. – М.: Педагогика, 1989. – 278 с.
5. Пальчевський С. С. Педагогіка. – К.: Каравела, 2007. – 576 с.
6. Пальчевський С. С. Сугестопедагогіка: новітні освітні технології. – Київ: Кондор, 2005. – 352 с.
7. Трофімов Ю. Л. Психологія. – Київ: Либідь, 2001. – 560 с.

Резюме. В статье рассматривается вопрос формирования опыта эмоционально-чувственного отношения к миру как одного из нетрадиционных компонентов содержания образования. Анализируются значение и пути формирования опыта эмоционально-чувственного отношения к миру в педагогической системе А. С. Макаренка.

Ключевые слова: нетрадиционный компонент образования, опыт эмоционально-чувственного отношения к миру, целостное развитие личности.

The summary. The question to form the experience of the emotionally – perceptible attitude toward a world as one of the untraditional components of the education is considered in the article. The importance and the ways to form the experience of the emotionally – perceptible attitude toward a world in the pedagogical system of A. S. Makarenko are analysed.

Keywords: the untraditional component of the education, the experience of the emotionally – perceptible attitude toward a world, the whole development of personality.

Одержано редакцією 14.03.2008.

УДК: 37. 013. 3

Е.Ю. ИЛАТДИНОВА

ОФИЦИАЛЬНАЯ ПЕДАГОГИКА И ОБЩЕСТВЕННО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ИНИЦИАТИВА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ (ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ)

Резюме. Представлено теорію становлення і розробки педагогічної концепції А.С.Макаренка як наслідок взаємодії офіційної педагогіки і суспільно-педагогічного мислення, розширено сферу використання терміну „офіційна педагогіка”.

Ключові слова: історико-педагогічний процес, педагогічна концепція, дидактична педагогіка виховна педагогіка, офіційна педагогіка, суспільно-педагогічна ініціатива.

Целостное рассмотрение историко-педагогического процесса разработки и освоения наследия классиков педагогической науки позволяет констатировать наличие определенного сходства в протекании этих процессов в разных социально-экономических, исторических условиях, что позволяет сделать предположение о наличии определенных закономерностей этого процесса. Рассмотрение этих закономерностей как историко-педагогического явления оставалось за рамками теоретического осмысления, хотя на проблемы связанные с этим процессом мы находим указания в разные периоды. Изучение механизмов становления и разработки классического педагогического наследия в аспекте выявления закономерностей взаимодействия основных движущих сил этого процесса - официальной педагогики и общественно-педагогической инициативы, актуализируется современными задачами реализации Федеральной целевой программы развития образования на 2006 - 2010 годы, которая предполагает проведение мероприятий направленных на осуществление координации деятельности государственных и общественных организаций, расширение социального партнерства.

Реализация историко-педагогических законов социально-педагогического процесса разработки и освоения классического педагогического наследия выраженных в принципах историзма, научности и преемственности проявляется в сохранении существенных элементов образовательных систем при движении к последующему этапу развития. Данная точка зрения подтверждается всем ходом исторического развития педагогики, который может быть в наиболее общем виде представлен в виде борьбы двух основных противоречащих друг другу педагогических концепций и соответствующих им моделей школы: с одной стороны, воспитательная педагогика и «школа жизни», а с другой стороны, дидактическая педагогика и «школа учебы»[1,2,5].

В ходе исторического развития эти две педагогические концепции сменяли друг друга, как правило, в условиях глубоких широкомасштабных социальных и культурных перемен. Эта цикличность в развитии педагогической теории и практики началась с замены народной педагогики дидактической педагогикой, обслуживающей появившиеся первые учебные заведения. Распространение коммунистической идеологии, Октябрьская революция 1917 г. сопровождалась сменой основной педагогической концепции в отечественной и мировой педагогике. Распространение идей и опыта Фрëбеля, М.Монтессори, С.Т.Щацкого и А.С.Макаренка актуализировало воспитательную педагогику и привело к реализации на практике, хотя и в разной степени, принципов «школы жизни»[5]. Дальнейшее социально-экономическое развитие, стабилизация общественно-политической жизни сопровождалась новой обратной сменой педагогической концепции и реставрацией модели «школы учебы» на принципах дидактической педагогики.

Приходится констатировать, что дидактическая педагогика и соответствующая ей модель школы остаются жизнестойкими. В разные исторические периоды новаторские педагогические идеи, связанные с

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ	4
<i>Малафійк І.В.</i> Антон Семенович Макаренко і педагогічне мислення.	7
<i>Пашко Л.Ф.</i> Педагогічне мислення сучасного вчителя в контексті філософського світогляду А.С. Макаренка.	9
<i>Фролов А.А.</i> Социально-педагогическое мышление А.С.Макаренко: базовые понятия педагогики, их структура.	12
<i>Семенюк-Іванюк Л.Ю.</i> Ідеї розвитку педагогічної логіки А.С. Макаренка в умовах сучасних педагогічних інтерпретацій.	14
<i>Терешко Л.В.</i> Проблема соціально-педагогічної технології у педагогічній спадщині А.С.Макаренка.	19
<i>Нечипорук Л.І.</i> Ідеї синтетичної педагогіки А. С. Макаренка в контексті ноосферної освіти.	21
<i>Колесніков С.А.</i> Спільна робота сім'ї та школи з формування музичної культури молодших школярів у світлі педагогічної концепції А.С. Макаренка.	24
<i>Симоненко Л.І.</i> Соціальний захист дітей та молоді в аспекті теоретико-методичної спадщини А.С. Макаренка.	27
<i>Малафійк І.В.</i> Розвиток знання - провідна ідея сучасної дидактики.	29
<i>Колос Ю.З.</i> Педагогічне мислення викладача вищої школи в контексті формування інформаційно-технологічної компетентності студентів.	39
<i>Тимошук Л.В.</i> Формування досвіду емоційно-чуттєвого ставлення до світу у педагогічній спадщині А.С. Макаренка.	41
<i>Илалтдинова Е.Ю.</i> Официальная педагогика и общественно-педагогическая инициатива как факторы развития педагогической теории (постановка проблемы).	44
<i>Яковенко К.Ю.</i> Формування педагогічного мислення майбутніх соціальних педагогів у процесі вирішення педагогічних ситуацій у роботі з обдарованими учнями у загальноосвітніх навчально-виховних закладах.	46
<i>Крат І.В.</i> Школа і освіта на Волині напередодні створення Едукаційної комісії (1773 р.).	47
<i>Джеджерера О.В.</i> Громадські об'єднання як засіб творчої активізації студентів.	51
<i>Джеджерера К.В.</i> Комунікативний потенціал громадських студентських об'єднань.	55
<i>Останчук М. В.</i> Цілісне мислення при розвивальному навчанні.	60
<i>Єфремов С.В.</i> Інтеграція у змісті професійно спрямованої науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах України у другій половині ХХ століття.	65
<i>Оксенюк О.В.</i> Формування національних цінностей в учнів у контексті сучасного педагогічного мислення.	69
<i>Борисюк Л.Р.</i> Наукові принципи роботи педагога з обдарованими дітьми.	72
<i>Шокало А.В.</i> Практичний досвід формування сучасної мовної освіти у Франції.	75
<i>Галатюк Ю.М.</i> Теоретичні й методичні аспекти формування інтелектуальних умінь у контексті навчально-пізнавальної діяльності.	78
<i>Онопрієнко О. В.</i> Проектна діяльність як інтегративна модель навчальної діяльності молодших школярів.	84
<i>Щербаківа К.Й., Зайцева Л.І.</i> Сучасні підходи до навчання старших дошкільників розв'язання арифметичних задач.	87
<i>Юринець О.</i> Формування педагогічної відповідальності студентів коледжу.	90
<i>Пелех Ю.В.</i> Формування ціннісно-сислової готовності майбутнього педагога до професійної діяльності.	94
<i>Тадєєва М.І.</i> Історико – педагогічний досвід становлення іншомовної освіти в Росії та Україні (XVIII – XIX століття).	97
<i>Петрук Л.П.</i> Місце та роль риторики у формуванні мисленнєво-мовленнєвої культури фахівців гуманітарного профілю.	100
<i>Винар В.П.</i> Формування творчого мислення майбутніх вчителів початкової школи як передумова розвитку творчого потенціалу особистості.	103
<i>Свіриць К.О.</i> Формування мовленнєвої готовності старших дошкільників до школи у контексті сучасного педагогічного мислення.	105
<i>Тадєєв П.О.</i> Різні підходи до поняття «обдарованість» в психолого-педагогічній науці США.	109
<i>Бордюк М.А.</i> Парадигма вивчення природознавства студентами гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів в умовах нового інформаційного простору.	113
<i>Янцур М.С., Єзерська Н.Р., Зброжек Д.Г.</i> Підготовленість майбутніх вчителів до профорієнтаційної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах.	115
<i>Цимбалару А.Д.</i> Семантика понятійного апарату проблеми педагогічного проектування.	121
<i>Дичківська І.М.</i> Інноваційна педагогічна діяльність як чинник розвитку освітніх систем.	127

Косарева О.І. Роль стилів сімейного виховання у виникненні конфліктної поведінки в дошкільному віці.	132
Щербакова Н.М. До вивчення особливостей пізнавальної самостійності учнів 7-9 класів.	136
Забута Т.В. Дитяче самоврядування в педагогічній теорії та практиці: ретроспективний огляд.	140
Мельничук Л.В. Соціальний розвиток молодших школярів у світлі педагогічного досвіду А.С. Макаренка.	147
Трофимчук О.І. Етнопедагогічні основи у вихованні музикантів-інструменталістів.	150
Михайлова Л.І. Проблема моральної свідомості у педагогічній спадщині К.Д. Ушинського.	153
Примак О.П. Формування в учнів початкової школи уміння вчитися в процесі вивчення табличних випадків арифметичних дій.	157
Марко В.Ю. Поняття духовності сучасного вчителя.	163
Фарина Н.П. Виховання студентської молоді в контексті творчого шляху Володимира Івасюка.	166
Тепла М.Й. Психолого-педагогічні особливості спілкування та спільної діяльності дошкільника з дорослими та однолітками.	168
Відомості про авторів.	172

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 40

Заснований у 1996 р.

Відповідальний редактор збірника Малафійк І.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 15.09.2008 р. Підписано до друку 31.10.2008 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 26,2. Обл. вид. арк. 26,7. Замовлення № 69/1. Наклад 300.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах
освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. Випуск 40.— Рівне: РДГУ, 2008.
— 176 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 10.

Збірник наукових праць містить статті з проблем виховання і розвитку особистості в контексті реалізації ідей А.С. Макаренка на сучасному етапі реформування освіти, а також з теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20